

PRELIMINÄR 2011 lantbrukets lönsamhet

November 2011

Långt kvar till långsiktig lönsamhet

Att 2011 kommer att beskrivas som ett händelserikt år i historieböckerna är det ingen som tvivlar på. För svensk del startade året med en dioxinskandal i Tyskland som direkt kändes i Sverige. Det följdes av en allt starkare krona som gjorde det svårare med exporten och gynnande importen.

Sedan kom Tysklands snabba och något oväntade beslut om totalavveckling av kärnkraften efter tsunamikatastrofen i Japan som troligen ger effekter även på den svenska energimarknaden. Följt av den arabiska våren med oroligheter i många länder och skuldskris i Europa och USA.

Återigen ger internationella kriser inverkan på bondens vardag. Hur effekterna kommer att sprida sig återstår att se men det ger helt klart avtryck på den europeiska finansmarknaden med allmänt osäker ränta och valuta. Osäkerheten skapar återhållsamhet i konsumtion, växande arbetslöshet och därmed en vikande lokal marknad i Europa.

Intresset för livsmedelsprodukter på råvarubörserna har hållit i sig. Det innebär att prisutvecklingen har fortsatt varit delvis efterfrågestyrd och delvis styrd av spekulation. Det försvårar prognostiserandet av prisutvecklingen och skapar volatila marknader.

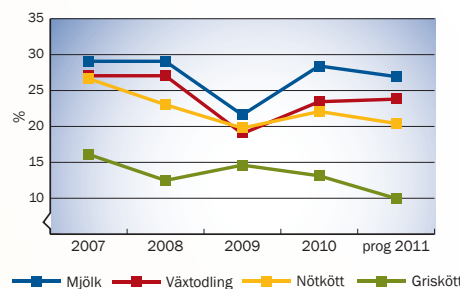
Lönsamheten 2010

I alla produktionsinriktningar utom gris har de totala intäkterna ökat mer än kostnaderna. Inom gris är det framförallt foderkostnaderna som stigit kraftigt. För växtodlings- och nötköttsföretagen har totala kostnaderna sjunkit med 2-3 procent. För mjölkföretagen har kostnaderna stigit med nära 5 procent men intäkterna med knappt 13 procent. Det innebär att lönsamhetsnivån för mjölk och växtodlingsföretaget är tillbaka på en nivå strax under 2007-2008.

Ur rapporten:

- Långt till långsiktig lönsamhet för medelföretaget
- Bästa kvartilens mjölkföretag når lönsamhet
- Stabil och växande internationell energimarknad för växtodlingsprodukter
- Finansiell och politisk oro i medelhavsområdet
- Fortsatt stabilt i Asien
- Små skillnader i lönsamhet beroende på mjölkningssystem

Resultat f Avskriv – finansnetto/oms

Preliminär 2011

Det har varit en svår säsong för växtodlingen allt sedan höstsådden 2010, med utvintringsskador, torr vår, blöt höst, falltal och rymdvikter som inte håller om man nu överhuvudtaget fick in sin skörd. Resultat för växtodlingsföretagen pekar preliminärt uppåt under 2011 tack vare relativt bra avräkningspris medan det pekar nedåt för övriga. Det är ett vanligt förlopp då foderkostnaderna står för en stor del av kostnadsmassan för de med animalieproduktion.

Långsiktig lönsamhet

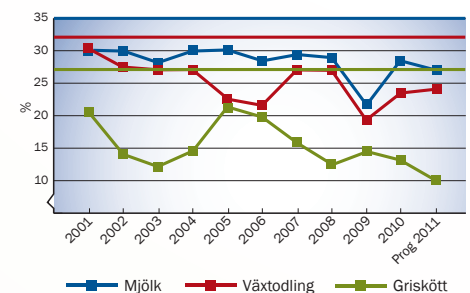
Lönsamheten 2011 ligger för samtliga produktionsgrenar preliminärt under den långsiktigt hållbara nivån för att skapa tillväxt och mer sysselsättning. Den långsiktiga nivån anses vid användandet av nyckeltalet, resultat före avskrivningar minus finansnetto i förhållande till omsättningen vara minst 32 procent för växtodlingsföretaget, 35 procent för mjölkföretaget och 27 procent för grisföretaget. Den långsiktiga nivån ger inte full kostnadstäckning men väl ersättning till eget arbete. För mjölk-

I LRF Konsults årliga rapport "Lantbrukets lönsamhet"

redovisas det ekonomiska utfallet för 2010 samt en preliminär lönsamhet för 2011 inom driftsinriktningarna växtodling, gris, mjölk och nötkött. I specialavsnittet kan vi läsa om jämförelse mellan olika mjölkningssystem. Chefsekonom Jonas Rosman skriver om betydelsen av eget kapital i framtiden.

företaget saknas det 8 procentenheter eller cirka 60 öre per kilo mjölk jämfört med vad som man haft under 2011 alternativt cirka 3 200 kronor i ersättning per hektar. För grisföretaget saknas det 13 procentenheter eller cirka 28 procent högre djurintäkter under 2011.

Resultat f Avskriv – finansnetto/oms

Som synes i diagrammet ovan får inte heller växtodlingsmedelföretaget långsiktig lönsamhet utan det saknas 8 procentenheter. Med alla andra faktorer oförändrade skulle det krävas 22 procent högre växtodlingsintäkter för att nå tillväxtnivån.

Nyckeltalet (Resultat f Avskriv – finansnetto) /omsättning ska räcka till

- Framtida investeringar (avskrivningar)
- Uttag av egen lön
- Skatter
- Ränta på eget kapital
- Vinst

Växtodlingsföretaget

OECD:s och FAO:s jordbruksöversikt 2011 visar att vi nu haft en period på fem år med stor instabilitet på marknaden för jordbruksvaror.

Fastän man håller för sannolikt att råvarupriserna på kort sikt kommer att sjunka från 2010 och 2011 års nivåer, så är den långsiktiga prognosen att priserna på jordbruksprodukter kommer att ligga på en hög nivå innevarande decennium jämfört med föregående decennium. OECD och FAO förutspår att spannmålspriserna kommer att öka med i genomsnitt 20 procent under perioden 2011-2020, medan köttpriserna kommer att stiga med upp till 30 procent (räknat i reella termer).

Men en beräknat långsammare produktionsökning (+1,7 % jämfört med +2,6 % föregående decennium) tillsammans med en allt större användning av jordbruksprodukter till biobränsle (år 2020 13 % av världens fodersädsproduktion, 15 procent av produktionen av vegetabilisk olja samt 30 procent av sockerrörsproduktionen) innebär att priserna kommer att ligga högre och lönsamheten förbättras.

Ökad prisinstabilitet

Den ökade prisinstabiliteten på världsmarknaden, klimatförändringar och nya vädermönster samt spekulationer från andra aktörer på terminkontrakt betonar ännu mer vikten av att man som svensk växtodlingsföretagare måste arbeta aktivt med sina inköps- och försäljningsstrategier. Det räcker inte längre med att vara en duktig biolog och växtodlare, inte på långa vägar. Det handlar om att i grunden förändra sitt synsätt på strategiskt tänkande och riskhantering.

Delägarna av växtodlingsföretaget Bondecompagniet tog ett strategiskt beslut att utbilda sig i och lära sig att hantera olika handelsinstrument, bland annat prissäkring (se intervjun med Thomas Carlsson). Tack vare att de har god kännedom om sina produktionskostnader känner de sig trygga i detta nya arbetssätt och har lyckats väl.

Utfall 2010

Beskrivningen av medelföretagen ger inte en fullt rättvisande bild av utvecklingen i spannmålsodlingen. Det beror på att företagen i denna grupp har andra intäkter som räknas in i resultatet, till exempel skog, körslor, hyror och en viss andel specialgrödor. Det är sällan man hittar rena växtodlingsföretag med bara spannmålsodling. Vi kallar dem därför kombinationsföretag växtodling och avser gårdar större än 10 hektar. Medelgården har cirka 90 hektar åkermark. Snittarbetstiden är 2 300 timmar och totalt 857 företag ingår i underlaget.

År 2010 ökade den totala omsättningen med 5 procent. Ser vi till hela företaget inklusive sidoverksamheter och gårdsstöd, är omsättningen strax över medeltalet för perioden 2008-2010. Valutakursen vid fastställandet av 2010 års EU-ersättning försämrades avsevärt.

I analysen ser vi att de totala kostnaderna minskade med cirka 2 procent vilket gör att resultat före avskrivningar ökade med 23 procent. Men vi ska komma ihåg att lönsamheten var mycket låg år 2009. Sänkningen av handelsgödselkostnaderna står för den största orsaken till resultatförbättringen, förutom intäkterna. Arrendekostnaderna ökade igen medan totala räntekostnaderna sjönk.

Intervju med Thomas Carlsson

Hur har året varit sedan vi talades vid senast?

Det började bra med ett "smidigt" vårbruk. Av det höstsådda vetet var en hel del utvintrat och där såg vi ett klart samband mellan sen sådd och utvintring. Efter våren kom en lång torperiod. Den torkan kompenseras flerfaldt under sensommar och tidig höst. Skördearbetet har varit extremt besvärligt på grund av allt regnande och nu i mitten av oktober kan vi konstatera att det inte blir någon höstsådd alls eftersom det är alltför blött. Marken bär inte och det blev inget såbruk. Skördeutfallet är godkänt, men med mycket stor variation i kvalitet. Tack och lov har vi inte behövt bärga någon halm, så vi har i alla fall sluppit det bekymret.

Hur har era strategier för 2011 fallit ut?

Strategin inför året var att vi skulle utbilda oss och lära oss att arbeta med olika handelsinstrument, bland annat prissäkring. Detta har vi lagt fokus på och vi har lyckats mycket väl. Tack vare att vi i vårt driftsbolag har bra koll på våra produktionskostnader, så vet vi också vad som är ett bra respektive ett dåligt spannmålspris. Det är viktigt att ha

en genomtänkt strategi och inte stirra sig blind på att pricka in enstaka pristoppar. Vår strategi vid val av etableringsteknik, med större andel direktsådd har också fallit väl ut. Vi har direktsått ärter och åkerbönor i stubb med gott utfall, och vi kommer att fortsätta med den tekniken nästa år.

Utifrån detta – hur är era strategier inför 2012?

Vinterns projekt för oss delägare blir att titta brett och förutsättningslöst på hur vi rent praktiskt kan förbättra växtodlingstekniken. Till exempel val av maskinteknik, körteknik, fasta körspår med mera. Vi kommer också att inventera var man kan hitta den bästa rådgivningen för att nå önskade förbättringar. Det är en styrka i detta utvecklingsarbete att vi är flera delägare som träffas regelbundet. Alla kan bidra med nya idéer och tillsammans kan vi driva utvecklingen framåt.

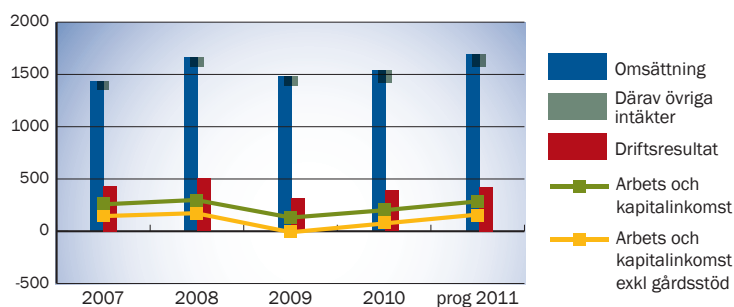
Tendensen för lönsamheten i företaget

Gård: Ordf driftsbolaget Bondecompagniet, verksamhet kring Grästorps Ålder: Bondecompagniet är 11 år **Företag:** AB med 6 delägare, 1900 hektar åker, spannmål, ärtor, oljevaxter och frö. **Anställda:** Två heltider, utöver ägarnas deltid

Spannmålspris kr/kg

Driftsresultat kr/ha

Ekonomiskt resultat kombinationsföretag växtodling (Tkr)

Det preliminära resultatet före avskrivningar minus finansnetto ökade med drygt 20 procent mot föregående år, och ligger i nivå mot treårs medeltal. Arbets- och kapitalinkomsten ökade med 46 procent jämfört med 2009. Exklusive gårdsstödsersättning blev det ett plus med

80 000 kronor. Som andel av omsättningen, ökade arbets- och kapitalinkomsten till drygt 13 procent, att jämföra med medelvärdet för 2008-2010 på drygt 10 procent.

Preliminär 2011

Under inledningen av 2011 var det möjligt att säkra delar av sin skörd till relativt attraktiva priser. Lönsamhetsprognosen är svårare än vanligt, då många faktorer som spelar in inte är kända i dagsläget. Exempelvis, hur många har säkrat delar av sin skörd till de höga nivåer som man tidigare trodde på under året och har man nu lyckats bärga denna kvantitet. Eller hur många säljer vid skörd och då får betalt i ungefär samma prisnivå som föregående år. Dessutom är kvalitén ett stort frågetecken i år. Samtidigt så har det i år odlats på en större areal. Med detta som bakgrund stiger resultat före avskrivningar minus finansnetto i förhållande till omsättningen endast marginellt jämfört med 2010 till drygt 24 procent.

Grisköttsföretaget

Det är i synnerhet de höga marknadspriserna på marknaderna utanför EU som bidragit till att noteringen på griskött inom EU ligger högre 2011 än föregående år.

USA och Kina har haft mycket höga noteringar under året och det griskött som exporterats till bland annat Kina och Sydkorea av EU-länder som Danmark och Holland har sålts till bra priser. Däremot har den inomeuropeiska marknaden inte bidragit särskilt mycket till att hålla uppe priserna. Vi har under många år haft en överproduktion av griskött inom EU med en självförsörjningsgrad på cirka 107 procent. Under det senaste året har produktionen, liksom slaktvikterna, ökat ytterligare något, samtidigt som efterfrågan minskat på grund av ekonomiska åtstramningar samt det kyliga och dåliga grillvädret under sommaren i Europa.

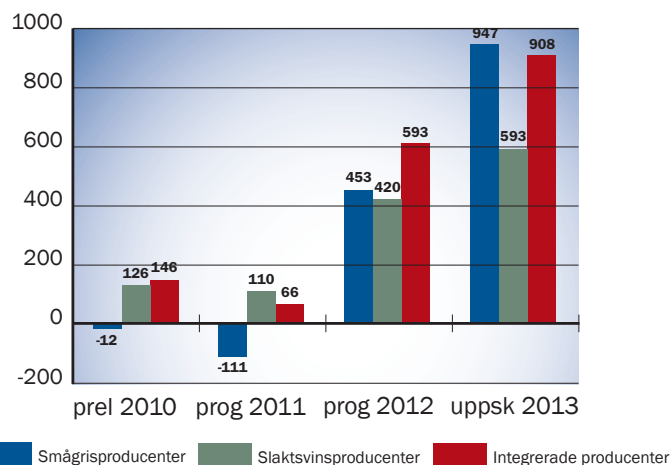
Minskande grisproduktion i EU

Prognosen framöver är att grisproduktionen inom EU kommer att minska och att minskningen blir tydligare ju närmare vi kommer 1 januari 2013. Då träder de nya EU-kraven på lösgående suggor i kraft, och många producenter förväntas avveckla sin produktion då man ryggar för investeringskostnaderna i byggnader som de nya kraven medför. En marginell minskning av exporten utanför EU förväntas under 2012 då stora importmarknader som Kina, Sydkorea och Ryssland håller på att bygga upp sin egen grisproduktion.

Prisutvecklingen i omvärlden utanför EU ser ut att vara fortsatt positiv 2012. Detta tillsammans med en minskning av den belastande överproduktionen inom EU medför att 2012 kommer att ge ett bättre ekonomiskt resultat än 2011 (under förutsättning att inte räntor och foderkostnader "sticker iväg"). Det danska Videntcenter for svineproduktion kalkylerar med förbättringar redan 2012 och fortsatt 2013 som syns i diagrammet.

Preliminärt driftsresultat för 2010 och prognos för 2011, 2012 samt uppskattning för 2013

Källa: Videntcenter for svineproduktion, Danmark

Svenska ljuspunkter

Även för svensk grisproduktion börjar det komma några ljuspunkter. Priserna på griskött och smågrisar har vänt uppåt. I och med den kraftiga minskningen av svenskproducerade grisar (- 4,6 %) så är slakterierna, som dras med en viss överkapacitet, väldigt angelägna om att teckna leveranskontrakt. Samtidigt har branschens frivilliga svenskmarkering av charkprodukter inneburit att svensk charkråvara efterfrågas alltmer. Detta är betydelsefullt, då 75 procent av slaktkroppen blir charkråvara.

Flera fina exempel på värdehöjande nischprodukter har lanserats under året, t.ex. Scans Rapsgris, Skövdeslakteriets Guldgris och ICA Selection Gårdsgris. Premiumprodukter bidrar i långa loppet till att prisnivån höjs för hela sortimentet. Även politiska beslut, som djur-

Slaktgrispris kr/kg

Driftsresultat kr/sugga

Driftsresultat kr/slaktgris

välfärdspengen, är ett positivt bidrag. Vad marknaden vill betala är oerhört viktigt, men lika viktigt är att komma tillrätta med kostnadsmassan, som jämfört med andra grisproducerande EU-länder är besvärande stor.

Trots denna uppräknings av positiva saker så har grisbranschen ännu inte återvunnit framtidstron. Återinvesteringsstakten i grisstallar är alltför låg. Än så länge... Men med en fortsatt stabil prisutveckling så kommer investeringarna.

Utfall 2010

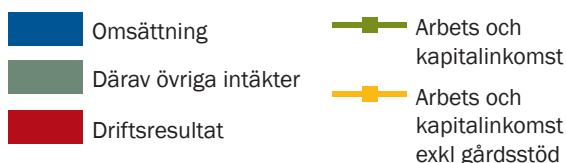
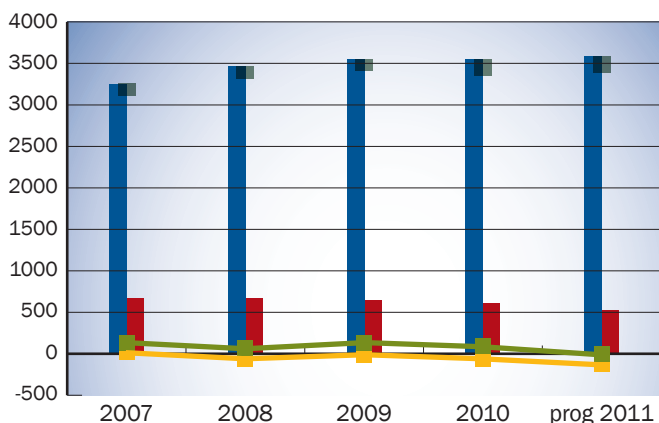
2010 blev ännu ett år med lönsamheten på mycket låg nivå samt med en minskad omsättning. Den genomsnittliga omsättningen har haft en svag positiv trend perioden 2007 – 2010 och i medel har omsättningen växt med 3 procent per år.

I analysen ser vi att resultat före avskrivningar minskade med knappt 10 procent. Räntekostnaderna sjönk men på grund av fortsatt uppgång av de totala kostnaderna minskade arbets- och kapitalinkomsten. För tredje året i rad blir det exklusive gårdsstödsättning ett minus, denna gång med 27 000 kronor. I relation till omsättningen sjönk arbets- och kapitalinkomsten till knappt 3 procent av omsättningen att jämföra med medelvärdet för 2007-2010 som var drygt 3 procent.

Inköpt foder utgör den enskilt största kostnaden, cirka 35 procent av företagets totala kostnader, och ökningen blev knappt 2 procent mellan 2009 och 2010. Kostnader för handelsgödsel minskade med knappt 3 procent mellan 2009 och 2010.

Det preliminära resultatet före avskrivningar minus finansnetto sjönk med knappt 2 procentenheter mot föregående år och ligger under 3 års medel 13,2 procent. Normalt ska 3 års medeltal ligga på över 23 procent för att företaget ska överleva långsiktigt.

Ekonomiskt resultat grisköttföretaget (Tkr)

Preliminär 2011

2011 verkar bli det sämsta året under jämförelseperioden och förmodligen på mycket länge. De totala kostnaderna ökar mer än intäkterna och det blir betungande när det är fjärde året i rad på låg nivå. Resultat före avskrivningar minus finansnetto i förhållande till omsättningen sjunker till drygt 10 procent.

Intervju med Nils Peterson

Hur har året varit sedan vi talades vid sist?

Grisåret 2011 går till historien som det sämsta under mina 21 år som grisuppfödare, med rekordlåga fläskpriser och höga foderpriser. Produktionsresultaten i smågrisuppfödningen har sjunkit på grund av problem med en mycket aggressiv spädgrisdarré samt en minskad rekrytering av gyltor. Den stränga vintern tunnade ut höstvetebestånden och försommartorkan hämmade utvecklingen av vårsåden. Skördeutfallet blev därför under normalskörd.

Hur har dina strategier för 2011 fallit ut?

Den obefintliga lönsamheten i grisproduktionen har krävt en sänkning av alla kostnader och investering i en ny foderanläggning har senarelagts. Utökad areal säkrar tillgången på egen spannmål, vilket är en fördel vid fortsatt höga foderpriser.

Utifrån detta – hur blir dina strategier inför 2012?

Arbetet med att sänka foderkostnaderna och användning av mer hemmaproducerat protein fortsätter. Förbättring av resultaten i grisproduktionen är ett måste. Förbättras inte lönsamheten innan sommaren 2012 kommer delar av grisuppfödningen att avvecklas.

Tendensen för lönsamheten i företaget

Gård: Malma strax utanför Linköping **Företag:** 250 suggor integrerat, årsleverans: 5000 slaktsvin+ 1000 förmedlingsgrisar. **Växtodling:** 335 ha **Anställda:** 2,5 **Omsättning:** 9 Mkr **Senaste satsning:** Byggnation av slaktsvininstall (det har investerats i grisstallar i princip vart 3:e år under de senaste 12 åren)

Mjölkföretaget

Mejerimarknaden har gått ifrån att i början av året ha haft en stark utveckling till att under senare del av året ha stannat upp och visa en negativ trend.

Hur marknaden kommer att se ut den närmsta tiden är just nu osäkert. I vilken grad kommer finansorn i världen att påverka mjölkpriset? Hur mycket påverkas viktiga importländer av den ekonomiska turbulensen?

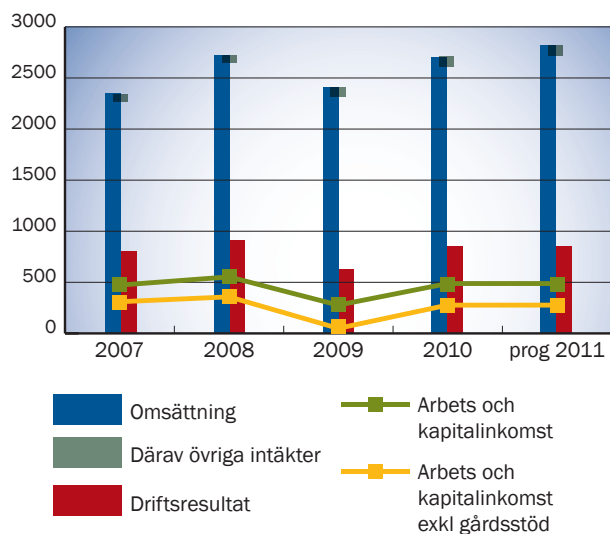
Mjölproduktionen i världen ökar. Inom EU förväntas överskottet av mjölk bli högre i höst mot föregående år. Svensk Mjölks mejerimarknadsrapport visar att i juni 2011 låg den totala mjölkinvägningen i EU 1 procent högre än under samma månad förra året. Under perioden januari till juni hade 14 av de 27 medlemsstaterna en högre invägning jämfört med motsvarande period ifjol. Detta leder till att EU-länderna blir mer beroende av vad som händer på den internationella mejerimarknaden. FAO räknar med att den globala mjölkproduktionen kommer att öka med 2 procent under 2011. Mest förväntas mjölkproduktionen att öka i Asien, främst Kina, Indien och Pakistan.

Den finansiella oron skapar osäkerhet och kan också leda till ändrade konsumtionsvanor som minskar efterfrågan och sätter ytterligare press på mejerimarknaden. Man kan redan nu se att konsumenten väljer billigare alternativ vad gäller mjölkprodukter. Efterfrågan på ekologiska mjölkprodukter har under året minskat.

Låga ingående lager och väderproblem i vissa delar av världen påverkar kraftfoderkostnaden med stigande priser. Kinas import av sojaböner är fortsatt stark. Då priset på foder och andra insatsvaror ligger kvar på en hög nivå, samtidigt som mjölkpriset sjunker, kommer det på kort sikt att innebära en sämre lönsamhet i mjölkföretaget.

Statistik från landets Länsstyrelser som presenterades i början av september visar att det under första halvåret 2011 gjorts förhandsgranskning av cirka 10 procent fler mjölkkoplatser än under samma period förra året. Det visar att företagen haft en stabilare ekonomi senaste året och att det just nu finns en framtidstro inom mjölknäringen.

Ekonomiskt resultat mjölkföretaget (Tkr)

Utfall 2010

2010 blev för många ett återhämtningsår efter bottenåret 2009. Den totala omsättningen för mjölkföretagen ökade och återhämtade sig nästan till 2008 års nivå. Omsättningsökningen beror på ett högre mjölkpris. Mjölktäkten ökade med 15 procent. Besättningsstorleken har ökat till i medel 64 kor för de 1 244 mjölkföretagen som ingår i analysgruppen. Spannmål och övriga växtodlingsprodukter, som utgör endast en mindre del av mjölkföretagens omsättning, hade en positiv utveckling jämfört med 2009 (+12 %).

Intervju med Per och Anne Lawergren

Hur har året varit sen vi talades vid sist?

Det ser ännu något bättre ut i år. Vi har fler kor och bättre utnyttjande av robotarna. Det har varit två besvärliga odlingsår med svag första skörd på vall. Som tur var har tredjeskörden varit bra. Förra årets skörd räckte länge in på sommaren och årets tredjeskörd har varit större än första och andraskörden tillsammans.

Hur har era strategier för 2011 fallit ut?

Vi låste foderhavrepriset förra hösten vilket innebär en låg och fast foderkostnad. Det var lyckat. Havren har även bidragit till att hålla upp fetthalten på mjölken. Rekryteringsdjuren har kommit bra in i besättningen så vi har till och med kunnat sälja djur under våren. Ombyggnaden av ungdjurstallet är färdig så nu skall det flyta bättre och vara mindre arbetskrävande. Stabiliteten i produktionen tillsammans med bra personal har gjort att vi haft semester och varit i USA i fjorton dagar. Det har varit bra för familjen och givit mental energi.

Utifrån detta – hur blir dina strategier inför 2012?

Vi har odlat årtor i år så att vi kan öka andelen eget foder och på så sätt bli mindre känslig för omvärldssvängningar.

Avkastningen per ko behöver vi öka. Med omorganisationen i husdjursvärlden så kommer vi att byta foderrådgivare. Det kan kanske ge en kick med nya ögon.

Två kraftfoderautomater kommer att installeras för att minska stressen att få tag i foder.

Räntan är en stor osäkerhetsfaktor. Vi ligger ännu med ganska mycket rörlig ränta och lägger en plan för bindning och tider.

Tuffare krav gör att vi kommer bli tvungna att öka lagringskapaciteten för stallgödsel. Då kommer vi nog att skapa extra volym för framtiden och möjlighet att styra spridningstidpunkten bättre.

Tendensen för lönsamheten i företaget

Gård: Vallbys, Hogrån **Ålder:** Per 55 & Anne 51 år **Företag:** EF med ca 155 mjölkkor, 2 robotar, ca 125 ha åker **Anställda:** 1 anställd förutom familjen

Mjölpris kr/kg

Driftsresultat/ko

De totala kostnaderna i mjölkföretaget ökade med knappt 5 procent. Störst ökning är för drivmedel, underhåll inventarier samt löner. Förklaringen till detta är att under det svåra året 2009 drog man in kraftigt på dessa kostnader. Även om intäkterna med hjälp av ökad skogsintäkt nästan är i nivå med 2008 är de totala kostnaderna nästan 4 procent högre och man når därför inte 2008 års lönsamhetsnivå. Resultat före avskrivningar minus finansnetto ökar till drygt 28 procent, vilket är under den långsiktiga nivån på 35 procent. Slutsatsen är att mjölkföretagen under 2010 ökade sin arbets- och kapitalinkomst. Exklusive gårdsstödet blev arbets- och kapitalinkomsten positiv.

Preliminär 2011

Medelavkastningen är preliminärt oförändrad jämfört med 2010. Även för 2011 räknar vi med en oförändrad avkastning. Mjölkinvägningen för kvotåret 11/12 ligger på cirka 82 procent av landskvoten. Det innebär en minskning med cirka 1 procentenhet, jämfört med förra kvotårets invägning. Semineringarna har sjunkit något jämfört med föregående år. Det är relativt lika minskning mellan kor och kvigor.

Nötköttsföretaget

Tjurslakten har tagit fart efter sommaren och ligger över 2010. Under perioden fram till september är det cirka 3 procent över samma period förra året. Totala slakten av storboskap är oförändrad jämfört med förra året.

Nötköttsproduktionens utveckling i Sverige kommer att vara beroende av hur priserna utvecklas efter frikopplingen av handjursbidraget. Runt nyår är det för enskilda nötköttproducenten viktigt att inte förblindas av bidragen utan tänka på slaktmognad och vikt. Det framtida värdet av gårdsstödet är ännu osäkert. Framtida CAP pekar mot grönare stöd där 30 procent öronmärks för miljövänliga produktionsmetoder.

Första halvåret sjönk nötköttskonsumtionen för första gången på flera år. Avräkningspriset i Sverige var under samma period bra och på toppnivå inom EU. Under sommaren har priset sjunkit och ligger i slutet av september bland de lägsta. Framöver räknar OECD och FAO i sin årliga rapport med långsamt stigande nötköttpriser inom EU från 2013. Det kan dock bli tuff konkurrens då priserna i USA och Brasilien bedöms vara oförändrade.

I och med att arealen betesmark i Sverige minskade med 8 procent mellan 2007 och 2010 så minskar även behovet av betande djur. Hur många av dikobesättningarna kommer att sluta? I Lantbruksbarometern där lantbrukare intervjuades i januari tänkte 17 procent av nötköttproducenterna minska sin produktion och 28 procent sluta inom en treårsperiod. Samtidigt tänkte 21 procent utöka produktionen. Det besvärliga skördevärdet har gjort det svårt att få tag i halm i södra och västra Sverige. För många kommer torv vara en lösning men för redan osäkra kan detta vara anledning till snabbare förändring.

Utfall 2010

I gruppen nötköttföretag ingår blandade heltids- och deltidföretag precis som nötköttstrukturen idag ser ut. Det är 72 stycken företag där 46 procent inte har några dikor utan har inriktningen att slutuppföda

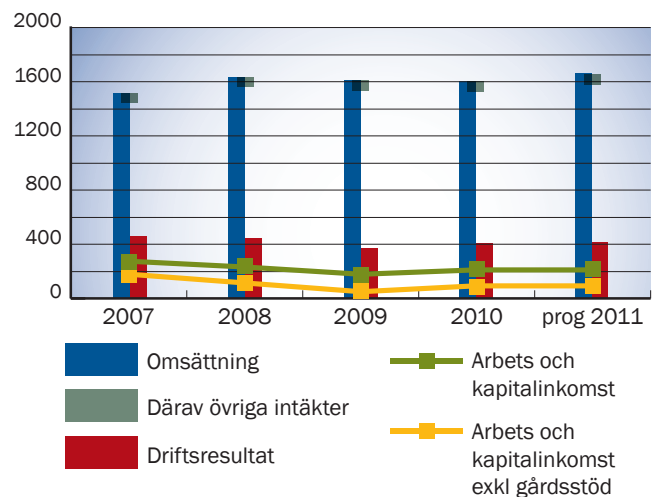
Tröts minskad efterfrågan på ekologisk mjölk har den ekologiska mjölkinvägningen fortsatt att öka. En del mejerier har därför sänkt det ekologiska tillägget. Sedan förra året ökar invägningen och det beror inte på att antalet ekologiska mjölkföretag blir fler. Nästan 12 procent av all mjölk är nu ekologisk.

I prognosen för 2011 har vi räknat med att avräkningspriset hamnar i snitt på 3,39 kronor och avkastningen förblir oförändrad. Antalet kor i medelbesättningen ökar i normal takt. Foderkostnaderna beräknas öka med 5 procent på årsbasis och övriga kostnader ökar med 2-3 procent. Totalt beräknas kostnaderna öka med 6 procent. Den totala kostnadsmassan i förhållande till omsättningen ökar till 69 procent vilket kan jämföras med 74 procent för år 2009. Medelnivån för perioden 2007-2009 var 69 procent. I relation till omsättningen minskar resultatet före avskrivningar minus finansnetto till drygt 27 procent av omsättningen.

ungnöt. Övriga har både dikor och ungnöt. År 2010 var den totala omsättningen i stort oförändrad. Den genomsnittliga omsättningen har haft en positiv trend perioden 2008 – 2010 och omsättningen har växt med 2 procent under perioden. Försäljning av spannmål och övriga växtodlingsprodukter är en liten del av företagets totala omsättning vilken minskade jämfört med 2009, (-10 %). Kärnverksamheten ökade i omsättningen med 1 procent.

De totala kostnaderna sjönk med 3 procent under 2010. Främst beroende på att foderkostnaderna minskade med 11 procent.

Ekonomiskt resultat nötköttföretaget (Tkr)

I analysen ser vi att resultatet före avskrivningar steg med knappt 7 procent. Sänkta räntekostnader bidrar till att även arbets- och kapitalinkomsten stiger. I relation till omsättningen steg arbets- och kapitalinkomsten

Nötköttpris

Driftresultat

till drygt 13 procent av omsättningen vilket är något under medelvärdet för 2007-2010 som var drygt 14 procent. Arbets- och kapitalinkomsten exklusive gårdsstöd är positiv. I relation till omsättningen ökade resultatet före avskrivningar minus finansnetto till drygt 22 procent av omsättningen.

Preliminär 2011

Foderkostnaderna har stigit mycket under 2011 och de totala kostnaderna beräknas att öka kring 5,5 procent vilket gör att lönsamheten sjunker. Även räntekostnaderna har ökat vilket gör att resultatet före avskrivningar minus finansnetto sjunker till drygt 20 procent i förhållande till omsättningen.

Intervju med Magnus Johansson

Hur har året varit sen vi talades vid sist?

Jag säljer kalvarna tidigt och har fått bra priser, till och med något bättre för kvigorna än förra året. Vi har fått bra med foder. Första skörden var sämre men ingen katastrof. Hösten har varit bra med lagom mycket regn.

Hur har dina strategier för 2011 fallit ut?

Röjningen av betesmarker har fortsatt. Ett skifte har haft slutbesiktning efter åtgärdsplan och godkänts efter lite justeringar. Vi har satsat på hårt betestryck med lite mer djur. Kalkylerat med sämre tillväxt på kalvarna men det kompenseras av att vi slipper göra hand- och efterröjningar.

För att trimma företaget har vi fortsatt erfarenhet gruppen från Taurus med en egen grupp finansierad genom Landsbygdsprogrammet.

Gruppen har en öppen dialog och träffas kring olika tema som byggnader, kalvar, foder. Det är mycket bra att träffas, man får en kick och bättre arbetslust när man kommer hem. Jag har även gått igenom "Säker Gård" för att minska olycksrisken. Det får en att stanna upp och lyfta blicken. När man har med djur att göra finns det alltid riskmoment. Mycket är att öka medvetandet om riskerna och inte göra dumma saker när man är stressad. Det sitter i huvudet.

Utifrån detta – hur blir dina strategier inför 2012?

Vi kommer att fortsätta med sista röjningen av betesmarken och slutföra den inriktning vi tog för några år sedan. Därför är det framför allt att fortsätta att trimma företaget. Visst funderar man över nya jordbrukspolitiken inom EU. Där är det inte mycket man som enskild bonde kan påverka men man kan anpassa sig!

Tendensen för lönsamheten i företaget

Företagaren: Magnus Johansson **Gård:** Tulunda **Ålder:** 53 år **Anställda:** Familjen
Företag: Enskild firma med 80 dikor, 72 ha åker och ca 95 ha betesmark.

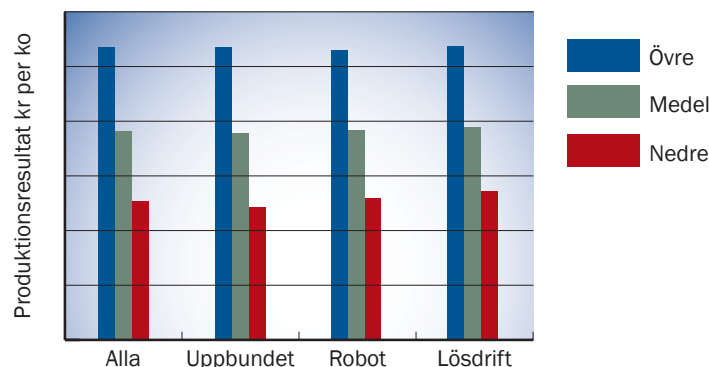
Mjölkföretaget uppbundet, lösdrift, robot

I LRF Konsults datalager finns nu möjlighet att jämföra egna siffror med andra som har samma produktionssystem, exempelvis andra lantbrukare med robot.

Allt lantbruksföretag kan delas in i olika grupper beroende av system gör också att lönsamhet och produktion kan jämföras mellan olika produktionssystem. Hur lyckas man i olika system? Vad skiljer lönsamheten i olika system? Vilka är de olika systemens styrkor och svagheter vad gäller kostnadssidan? Påverkas skuldsättningen, i så fall hur?

Bakgrund

Ett uppbundet system där korna står på sin respektive plats är det traditionella sättet att bedriva mjölkproduktion i Sverige. Fördelen med ett sådant system är att det ger en god uppsikt och en bra kontroll av varje individ. Teknikutvecklingen har gjort att utfodringen kan styras noggrant till varje ko och moderna mjölkmaskiner ger god kontroll på mjölkningen. Sjuka kor, eller kor med smittsamma juverbakterier kan lätt åtskiljas från de andra djuren. Nackdelarna med systemet är bland annat att korna inte har möjlighet att röra sig fritt under en stor del av året (förutom hos de lantbrukare som tillämpar rastning av korna) samt att mjölkningsarbetet sliter på knän och höfter i det långa loppet. Det kräver också att anställd personal är villig att jobba med det dagliga mjölkningsarbetet.

Övergång till lösdrift gör att korna kan röra sig fritt i stallet. Utmaningar som uppstår är att kontroll och uppsikt av djuren nu måste skötas på ett nytt sätt, då saker som förändras måste hittas hos djur som rör sig fritt i systemet. Har man mjölkgrup eller karusell kan fortfarande observationer göras vid mjölkning, ex. förändringar i juverhälsan, förändringar i kons beteende, kon verkar sjuk. Satsar man på mjölkningsrobot försvinner även övervakningen vid mjölkning, det vill säga man måste bli ännu duktigare på att observera vad som händer med djuren ute i stallet. Vid en nybyggnation har man en stor hjälp av uppgifter kring korna som

kan fås med hjälp av tekniken. Man kan få hjälp att hitta kor som är brunstiga via aktivitetmätning, hitta kor som inte äter via larm på foderkonsumtion eller larm på idisslingsmätning, juverhälsoproblem via larm rapporter på avvikande kor osv. Det gäller att utnyttja tekniken rätt i det dagliga arbetet.

Det blir också viktigare att jobba med rutiner och uppföljning, speciellt då man har anställd personal. När man växer har man som lantbrukare inte samma möjlighet att hinna observera allt som händer med enskilda djur. Olika personal har olika lätt för att "se hur djuren mår" men även olika lätt för att jobba med teknik, datorer samt analysera och ta egna initiativ.

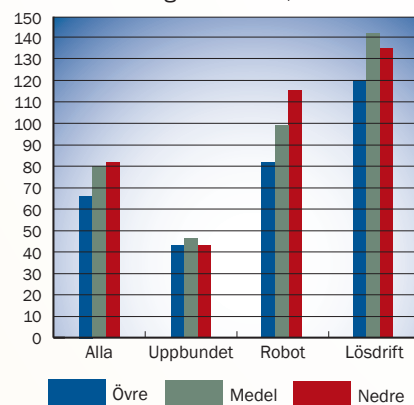
När alla djur går i lösdrift ökar risken för att olika smittor sprids mellan djuren, exempelvis juverhälsobakterier och klövbekymmer. Korna rör sig i samma miljö och nyttjar samma säng och ätplats. Det är viktigt att ha möjlighet att kunna skilja ifrån sjuka djur från de friska. Det blir viktigare att jobba med förebyggande hälsoarbete innan en juverbakterie hunnit smitta ner för många fler djur.

Hur ser det då ut?

Med utgångspunkt från materialet i vårt data-lager har vi gjort jämförelser mellan olika mjölksystem. Vi har delat på mjölkföretagen i uppbundet, robot eller lösdriftssystem samt samlat för alla system. Vi väljer här att presentera resultatet som produktionsresultat per ko.

I bilden kan vi se att produktionsresultatet inte skiljer sig mycket i lönsamhet mellan de olika produktionssystem. Skillnaden är betydligt större mellan bästa och sämsta fjärdedel inom systemen. Det skiljer 13 400 kronor per ko mellan bästa och nedre kvartil i lösdrift till 14 800 kronor per ko i uppbundet system. Mellan systemen är skillnaden bara 500 kronor per ko mellan respektive medelföretag.

Skillnaderna i produktionsresultat medför att lönsamhet för hela besättningen är 271 000 kr bättre i robotföretaget, 290 000 kr bättre i uppbundet system och hela 480 000 kr högre i lösdriftsföretaget då man jämför bästa fjärdedel och medelföretaget inom samma produktionssystem. De stora skillnaderna för lösdriftsföretagen som helhet beror på att medelbesättningen är större, 142 medelkor.

Underliggande orsaker till skillnaderna eller vad som kännetecknar ett lönsamt företag

visar på intressanta tendenser som kommer att användas i vår rådgivning framöver. Vår ambition är att framöver kunna visa hur mer specifika nyckeltal skiljer sig mellan de olika systemen. Vad händer med el och underhållskostnaden när man bygger för robot? Hur påverkas lönekostnaden när jag satsar på grop?

Företagaren avgör – inte tekniken

Den slutsats vi kan dra redan idag är att produktionssystemet inte är avgörande för hur man lyckas med sin mjölkproduktion. Variationen mellan företagen är stor oavsett vilket system man har. Orsakerna bakom hur man lyckas beror på andra faktorer än vilket system man valt. Produktionen blir inte automatiskt bättre då man satsar på ett nytt stall med ny teknik och bättre förutsättningar för djuren. Produktionen påverkas inte av om man väljer att satsa på robot eller mjölkgrop.

Analysen som denna visar på att det finns potential till förbättringar för att öka lönsamheten inom sin produktion. Den övre kvartilen mjölkföretag nådde under 2010 upp till 35 procent för nyckeltalet resultat före avskrivningar minus finansnetto i förhållande till omsättningen vilket ger en långsiktig lönsamhet med möjligheter till:

- Framtida investeringar (avskrivningar),
- Uttag av egen lön
- Skatter
- Ränta på eget kapital
- Vinst

Finansörns påverkan på lantbrukets lönsamhet

Världens finansmarknader har under kvartal 3 varit i turbulens. USA, som står för halva världens samlade BNP, fick sin rating sänkt på grund av att statskulden uppgår till nästan hela dess BNP.

Euro-samarbetet testas då de så kallade PIIGS-länderna (Portugal, Irland, Italien, Grekland och Spanien) har stora statskulder i förhållande till sin totala produktion mätt i BNP.

Detta sprider oro i hela finanssystemet och försvårar och fördröjer för banker och kreditinstitut i sin tur kunna finansiera sina kunder som t. ex. lantbruksföretag.

Samtidigt pågår ett arbete inom EU att öka bankernas krav på eget kapital. Det innebär att bankerna måste ha större andel eget kapital i förhållande till sin utlåning.

Då jord och skog är en säkerhet som kräver mindre andel eget kapital hos bankerna märks inga svårigheter med att finansiera tillköp ännu och bedömningen är att det kommer att finnas möjligheter även framåt.

Övriga investeringar ställer däremot mer krav på lönsamhet och återbetalningsförmåga. Dessa kräver också mer eget kapital hos bankerna vilket gör att skillnaden på räntekostnaden ökar mellan lån till fast och lös egendom.

Som företagare gäller det att låta sitt egna kapital växa i takt med expansionen då vi ser att det blir viktigare framöver. En justerad balansräkning som tar hänsyn till marknadsvärde och latenta skatter ger dig rätt bild av ditt egna kapital.

Att komma till rätta med statskulden i euro-samarbetet kräver politisk kraft som sänker staternas utgifter. Då de flesta utgifter är kopplade till befolkningens levnadsvillkor blir det protester mot nedskärningar. Ett scenario och mer humant sätt att lösa problemet är att trycka pengar, det

vill säga öka på penningmängden. Det leder då till inflation och penningvärdeförsämring. Skulden minskar då i förhållande till tillgångarna då dessa ökar i nominellt värde.

Den som äger fast egendom i ett sådant scenario kommer se egendomen öka i värde och skulderna vara kvar i sitt nominella belopp. Det gäller dock att kunna ha ett kassaflöde som klarar högre ränteutgifter. Vi ser ännu inte tecken på en ökad inflation men som företagare bör man följa utvecklingen.

Chefsekonom LRF Konsult

Jonas Rosman

Våra råd

- Låt ditt egna kapital växa i takt med ditt företags expansion
- Upprätta en justerad balansräkning
- Överväg att binda delar av lånen